

Besluit

Besluit strekkende tot het verlengen van de accreditatietermijn tot in totaal zes jaar van de opleiding hbo-bachelor Tuin- en Landschapsinrichting van de Hogeschool Van Hall Larenstein

	Gegevens	
datum	29 mei 2015	Naam instelling : Hogeschool Van Hall Larenstein
onderwerp	Definitief besluit accreditatie hbo-ba Tuin- en Landschapsinrichting van de Hogeschool Van Hall Larenstein (003432)	Naam opleiding : hbo-bachelor Tuin- en Landschapsinrichting (240 ECTS)
uw kenmerk	2014-1287	Datum aanvraag : 11 november 2014
ons kenmerk	NVAO/20151379/ND	Graad opleiding : Bachelor of Science
bijlagen	3	Variante opleiding : voltijd, deeltijd
	Datum goedkeuren Panel 1 ^e beoordeling	Extra : Associate degreeprogramma Tuin- en Landschapsinrichting (sinds 2011)
	Datum goedkeuren Panel 2 ^e beoordeling	Afstudeerrichtingen : Landschapsarchitectuur Management buitenruimte
	Datum locatiebezoeken	Realisatie tuin- en landschapsarchitectuur
	Datum visitatierapport	Tuinarchitectuur
	Accreditatiebesluit NVAO	Velp
	Datum locatiebezoek UOB ¹	13 maart 2012
	Datum visitatierapport	22 april 2014
		30 en 31 mei 2012, 1 ^{ste} beoordeling
		november 2012, 1 ^{ste} beoordeling
		Besluit van 15 augustus 2013 looptijd accreditatie van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2016
		10 – 12 juni 2014
		22 oktober 2014

¹ UOB = uitgebreide opleidingsbeoordeling

De opleiding is in eerste instantie beoordeeld volgens het kader van de beperkte opleidingsbeoordeling. Dit heeft geresulteerd in een besluit van de NVAO van 15 augustus 2013. Na intrekking van de aanvraag voor de instellingstoets is de opleiding beoordeeld op basis van de aanvullende uitgebreide opleidingsbeoordeling. Daarbij beoordeelde het panel de standaarden die al in de eerste beoordeling aan de orde zijn geweest niet opnieuw. Bij de eerste beoordeling heeft de NVAO bij brief van 29 mei 2013 de instelling aanvullende informatie gevraagd over de deeltijdvariant van de opleiding en de beoordeling van standaard 3. Bij brief van 12 juni 2013 heeft de NVAO de aanvullende informatie ontvangen.

Beoordelingskaders

- Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) alsmede het Protocol toetsing Associate-Degreeprogramma door de NVAO.
- Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).
- NVAO | Protocol aanvullende beoordeling | 17 juni 2013.

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat de visitatierapporten en de aanvullende informatie deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding goed heeft bevonden. De NVAO merkt hierbij op dat het oordeel op standaard 3, zoals beschreven in het eerste beoordelingsrapport en in de reactie op de aanvullende vragen, weliswaar minimale overtuigende argumentatie bevat, maar onvoldoende aanleiding geeft om het oordeel in twijfel te trekken.

Advies van het visitatiepanel van het eerste visitatiepanel van november 2012

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel (hierna ook: de commissie).

Hogeschool Van Hall Larenstein is een hogeschool die zich met het opleidingsaanbod richt op natuur en omgeving, de gezondheid van mens en dier en verantwoord ondernemerschap. De opleiding Tuin- en Landschapsinrichting (hierna: T&L) is een vierjarige Bachelorstudie (240 EC), die zowel in voltijd als in deeltijd te volgen is. De opleiding is ontstaan vanuit de middelbare beroepsopleiding voor de groensector in Boskoop. Bijna zeshonderd vol- en deeltijdstudenten volgen de opleiding. De bacheloropleiding kent vier majors: Landschapsarchitectuur, Tuinarchitectuur (beide gericht op 'ontwerpen'), Realisatie Tuin- en Landschapsinrichting (Realisatie T&L, gericht op 'techniek') en Management buitenruimte (gericht op 'beheer').

Sinds 2011 biedt de opleiding ook een Associate degree aan (hierna: Ad). Deze is tevens in voltijd en in deeltijd te volgen, en kent drie afstudeerprofielen: Ontwerper/visualisator, Werkvoorbereider/calculator en Beheerder openbare ruimte. De instroom omvatte in het afgelopen jaar in totaal 54 studenten: dertig voltijd-studenten en 24 deeltijdstudenten.

De beoogde eindkwalificaties

De commissie kwalificeert de beoogde eindkwalificaties als voldoende.

De opleiding T&L is de enige hbo-opleiding in Nederland die zich specifiek richt op het vakgebied van de Landschapsarchitectuur. De kwalificaties voor zowel de bachelor als de

Pagina 3 van 11 associate degree zijn zichtbaar verweven met de Dublin descriptoren, respectievelijk de Dublin descriptoren Short cycle.

De commissie is van mening dat de eindkwalificaties alle actueel en relevant zijn. De competenties zijn passend voor zowel elk van de vier majoren in de bachelor als voor de drie richtingen binnen de Associate degree.

De commissie heeft er veel waardering voor dat het werkveld zo intensief wordt betrokken bij de beoordeling van eindproducten. Door de studenten te laten werken aan realistische projecten uit het beroepsdomein, maar ook door de activiteiten van de docenten in het werkveld, de stages en de afstudeeropdracht worden zowel niveau als praktijkoriëntatie geborgd. Zo houdt de opleiding voeling met ontwikkelingen in het werkveld en veranderende wensen en eisen van werkgevers ten aanzien van toekomstige afgestudeerden.

De plannen die de opleiding heeft ter verdere explicitering van de eindkwalificaties, zoals de concretisering van de algemene competenties in de bacheloropleiding en het verder specificeren van het beroepsprofiel van de Associate degree, acht de commissie zinnig.

De onderwijsleeromgeving

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de onderwijsleeromgeving als goed.

Het programma dekt de eindkwalificaties adequaat. De inhoud van de majoren is in alle gevallen actueel en heeft een duidelijk zichtbare hbo-oriëntatie. Het docentencorps is goed: docenten beschikken over relevante en actuele praktijkkennis, wat zeer gewaardeerd wordt door de studenten.

De complexiteit van het programma neemt toe naarmate de opleiding vordert. Dit geldt ook voor de mate van zelfsturing die van de student wordt verwacht. Het landgoed Larenstein vormt binnen de opleiding een bijzondere leeromgeving in de ogen van de commissie.

De rol en functie van de integrale opdracht aan het einde van het tweede jaar vindt de commissie waardevol. Niet alleen vormt het een toetsmoment, waarin de brede basis van de eerst twee jaren samenkomt, tevens is het functioneel als selectie- instrument in relatie tot de majorkeuze van de bachelorstudenten.

Mede gezien de ontwikkelingen op de Nederlandse arbeidsmarkt verplaatst de focus van het werkveld van met name de ontwerprijen zich in toenemende mate van nationale naar internationale context. De sfeer binnen de opleiding wordt door alle betrokkenen geprezen.

De toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als goed.

Het huidige toetsbeleid van de opleiding is adequaat vormgegeven. VHL-breed toetsbeleid zal met ingang van studiejaar 2012/2013 worden ingevoerd. De scripties die de commissie heeft ingezien representeren keurig en duidelijk het bachelorniveau, de becijfering is reëel. Bij de beoordeling van de scripties wordt het werkveld nauw betrokken. De commissie heeft hier lof voor. De commissie hecht veel belang aan het goede eindniveau van de scripties die zowel onderzoeksmatig als praktisch in orde zijn en komt daardoor tot het totaaloordeel goed.

Pagina 4 van 11 De commissie ziet dat bij dit soort opleidingen altijd een dilemma is tussen de creatieve ingenieursaanpak en de kunstzinnig ontwerpaanpak. De commissie heeft in de opleiding T&L een goede ingenieursopleiding aangetroffen.

De commissie raadt de opleiding aan om toch de oriëntatie op kunst en cultuur te versterken. Een initiatief als Modelling and Design bij Tuinarchitectuur is een goed voorbeeld dat navolging verdient.

Binnen de T&L-opleiding wordt de studenten geleerd in het werkveld het cement te zijn tussen de disciplines. Feitelijk is er nu één niveau waarop de opleiding samenwerkt, namelijk met aanpalende vakgebieden zoals verkeerskunde en stedenbouwkunde. De commissie ziet echter ook mogelijkheden om op nog twee niveaus samen te werken. In de eerste plaats intern, met een aantal opleidingen op de locatie Velp van VHL die ook relevant zijn, zoals Land- en Watermanagement. Daarnaast is een samenwerking met meer radicalen zoals in de kunst een interessante verbreding voor de T&L-opleiding om de creativiteit te stimuleren binnen het meer ingenieursachtige karakter van de opleiding.

De commissie heeft gezien dat de opleiding internationale elementen bevat, maar het is wat de commissie betreft wenselijk de rol en functie van internationalisering binnen het programma, met name in relatie tot de content, verder te concretiseren.

Schriftelijke communicatie en beknopt formuleren zijn kwaliteiten die in het werkveld gewaardeerd worden. De commissie vindt, mede naar aanleiding van de wisselende kwaliteit van taalgebruik in diverse studentproducten, dat hiervoor meer aandacht mag komen gedurende opleiding; de focus van communicatieve vaardigheden ligt nu voornamelijk op vergadertechnieken (voorzitten, notuleren etc.) en presenteren van ontwerpen en plannen.

Aanbevelingen

De NVAO heeft aanvullende informatie opgevraagd met betrekking tot de deeltijdse variant van de opleiding. Op basis van het beoordelingsrapport en de aanvullende informatie beveelt de NVAO de opleiding aan inzichtelijker te maken dat de EC's verworven worden op grond van aangetoonde competenties vanuit de werkervaring van de student. De NVAO beveelt daarbij aan deze EC's jaarlijks achteraf toe te kennen, als de student, op basis van opleidingsrelevant werk, blijkt te voldoen aan de eisen die gesteld zijn.

Hogeschool Van Hall Larenstein (VHL) richt zich met het opleidingsaanbod op de ontwikkeling van een duurzame samenleving op de domeinen Animals and Business, Delta Areas and Resources en Food and Dairy.

De opleiding Tuin- en Landschapsinrichting (T&L) leidt op voor de hbo-functies in het vakgebied van de landschapsarchitectuur in brede zin. Dit terrein omvat het beleid van de openbare ruimte, het ontwerpen op verschillende schaalniveaus, de realisatie en uitvoering van projecten en het beheren en managen van de buitenruimte. Bijna 400 studenten volgen de bacheloropleiding, waarvan circa 70 in deeltijdvorm. Er zijn vier majors of afstudeerrichtingen, namelijk Landschapsarchitectuur, Tuinarchitectuur, Realisatie T&L en Management buitenruimte.

In de bijbehorende Associate degree (Ad) studeren circa 70 studenten. Deze kent drie afstudeerprofielen, namelijk de Ontwerper/visualisator, de Werkvoorbereider/calculator en de Beheerder openbare ruimte.

De majors Landschapsarchitectuur en Tuinarchitectuur zijn erkend door de European Foundation for Landscape Architecture (EFLA) als bacheloropleiding in het vakgebied. Met de opleiding zijn twee lectoraten verbonden: een met als opdracht 'De groene leefomgeving van steden' en de andere met de opdracht ' Stadslandbouw als ontwerpogave'.

Inleiding

Hieronder volgt een samenvatting van de oordelen per standaard en het samenvattend oordeel.

Allereerst wil het panel een aantal opmerkingen maken.

Het panel spreekt zijn waardering uit voor de kritische reflectie. Deze was niet alleen informatief maar zeker ook zelf-kritisch en reflectief. Zowel de documentatie als de open gesprekken hebben ertoe geleid dat het panel zich een goed beeld kon vormen van de situatie.

Het viel het panel op dat de studenten die zij gesproken heeft zich veilig voelden en zonder schroom of tekenen van stigmatisering spraken over hun functie-beperkingen. Het panel vindt dit een compliment waard; niet alleen voor de betreffende studenten maar ook voor begeleiders, docenten en medestudenten die gezamenlijk een sfeer van respect en openheid weten te scheppen. Hieronder de oordelen per standaard.

Standaard 6 en 12: Begeleiden van studenten met een functiebeperking

De ambitie van de hogeschool om op het gebied van begeleiding van studenten (met een functie-beperking) tot de top 3 hogescholen in Nederland te behoren is duidelijk waarneembaar in de opzet en uitvoering van de begeleiding. Naast het duidelijk in kaart hebben van de verschillende doelgroepen heeft de hogeschool de begeleiding van studenten met een functie-beperking (FB) gestroomlijnd door daar waar maatwerk nodig is maatwerk te leveren en daar waar standaardoplossingen voldoen deze grondig uit te voeren.

In de begeleiding staat de zelfregie van de student centraal en blijft de begeleiding beperkt tot de studie, met mogelijke doorverwijzing naar anderen voor zaken die niet direct de studie betreffen. Het panel onderschrijft deze uitgangspunten en focus van harte.

Opleiding Tuin- en Landschapsinrichting

Het systematisch vastleggen van afspraken omtrent begeleiding in een contract en het toetsen van het contract aan bijvoorbeeld het Onderwijs- en Examenreglement (OER) vindt

Pagina 6 van 11 het panel getuigen van de gedegen aanpak. Ook het laten tekenen van het contract door de verschillende partijen, die elk een eigen verantwoordelijkheid hebben, vindt het panel sterk. Het decanaat heeft voor specialistische hulp een lokaal medisch-sociaal netwerk achter de hand.

De informatievoorziening op studievoortgangsgebied laat te wensen over. Omdat de hogeschool hiervoor een verbetertraject opgezet heeft en omdat de overige voorzieningen prima in orde zijn, komt het panel voor deze standaarden voor de opleiding tot het oordeel 'goed'.

Standaard 8: Personeel

Het personeelsbeleid is hogeschoolbreed vastgesteld en geïmplementeerd. Het panel constateert dat het hogeschoolbrede personeelsbeleid en de doorwerking daarvan in de opleidingen duidelijk waarneembaar zijn op zowel individueel niveau als in teamverband. Het personeelsbeleid is eveneens zichtbaar in de aanpak van bijvoorbeeld de werkdruk. Het panel waardeert de enorme drive van docenten en begeleiders om naast inhoudelijke items ook teamontwikkeling en ondersteunende zaken aan te pakken en concludeert daaruit dat het personeelsbeleid vruchten afwerpt.

De hogeschool voldoet (vrijwel) aan de gestelde doelen op het gebied van scholing en didactische kwalificaties. De personele omvang is met een staf- student ratio van 1:21 relatief hoog. Toch is werkdruk een item; de hogeschool bespreekt dit structureel met haar docenten en heeft maatregelen genomen om de werkdruk te reguleren.

Het auditteam beoordeelt standaard 8 met een 'goed'.

Standaard 13, 14 en 15: Kwaliteitszorg

Het panel constateert dat alle opleidingen planmatig periodiek de onderwijseenheden evalueren op minstens de items die VHL-breed zijn afgesproken aan de hand van meetbare doelen. Hiermee en met de externe evaluatiemogelijkheden als de NSE-enquête en de HBO-monitor bewaken de opleidingen de kwaliteit van de beoogde eindkwalificaties, het programma, het personeel, de voorzieningen, de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties.

De planning en uitvoering van de evaluaties zijn in elke opleiding structureel belegd bij de kwaliteitscoördinator. De opleidingen verwerken de resultaten van enquêtes in onder andere de managementinformatie. Het panel is van oordeel dat zowel de opzet en uitvoering van enquêtes aan de hand van meetbare doelen als het genereren van managementinformatie goed belegd en uitgevoerd zijn. Het panel komt tot het oordeel 'goed' voor standaard 13. Kwaliteitszorg is zeker geen 'papieren tijger' bij VHL maar een levend systeem dat meerwaarde levert voor de (dagelijkse) praktijk van onderwijsuitvoering. De uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden er aantoonbaar toe dat de opleiding, daar waar gewenst/noodzakelijk, verbetermaatregelen treft om haar doelen te realiseren. Het auditpanel trof hiervan vele voorbeelden aan. De resultaten en analyses van enquêtes leiden ook tot hogeschoolbrede verbeteracties. Het panel spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop de kwaliteitscycli op hogeschoolniveau, locatieniveau en opleidingsniveau elkaar beïnvloeden en versterken. Het panel komt voor standaard 14 tot het oordeel 'goed'. Het panel heeft vastgesteld dat de betrokkenheid van de diverse partijen als opleidingscommissie, examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en afnemend werkveld goed geregeld is.

Het panel spreekt zijn waardering uit voor de (pro)actieve rol van de examencommissie. De opleidingen koppelen de resultaten en enquêtes en verbeteracties systematisch terug. Het panel komt hiermee voor standaard 15 tot het oordeel 'goed' voor de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting.

Pagina 7 van 11 *Algemene conclusie:*

Op grond van de hierboven vermelde oordelen en de beslisregels van de NVAO, komt het auditpanel dat de aanvullende beoordeling uitvoerde tot het eindoordeel 'positief' voor de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting.

Besluit

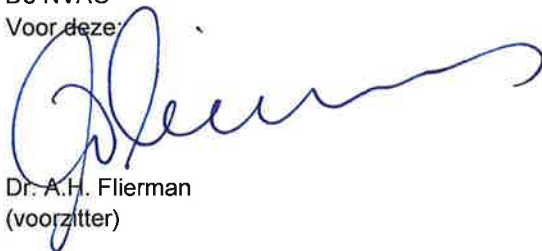
Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 9 april 2015 naar voren te brengen. Bij e-mail van 6 mei 2015 heeft de heer B. Schulte, senior beleidsmedewerker, namens het bestuur van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Dit heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen.

De NVAO besluit de accreditatietermijn te verlengen van de hbo-bachelor Tuin- en Landschapsinrichting (240 ECTS; varianten: voltijd, deeltijd en Associate degree programma Tuin- en Landschapsinrichting; locatie: Velp) van de Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: Landschapsarchitectuur, Management buitenruimte, Realisatie tuin- en landschapsarchitectuur, Tuinarchitectuur. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als goed. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de Ad-programma's als goed.

Dit besluit is van kracht tot en met 31 december 2019.

Den Haag, 29 mei 2015

De NVAO
Voor deze:

Dr. A.H. Flierman
(voorzitter)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel
		<i>Voltime, deelttime</i>	<i>Ad-programma</i>
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Goed	Goed
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Goed	Goed
Eindoordeel		Goed	Goed

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel AD - Programma
1. Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen		
2. Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.		
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.		
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.		
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.		
	6. Het programma is studeerbaar.	G	G
	7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.		
	3. Personeel	8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.	G
9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.			
10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.			
4. Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.		
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.	G	G
5. Kwaliteitszorg	13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.	G	G
	14. De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.	G	G
	15. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.	G	G
6. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	16. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.		
Eindoordeel		Positief	Positief

- S.M.C.G. Van Damme is lector en onderzoeker bij de Hogeschool Gent, School of Arts, vakgroep Architecturale Vormgeving.
- Ir. R. Kloosterman is Directeur AeQui.
- Ing. E. Santhagens is landschapsarchitect en directeur/eigenaar van het bureau Sant en Co.
- A.H.E.J. de Brouwer studeert Taal- en cultuurwetenschappen aan de UU en verwacht in 2012 haar Bsc-graad te verkrijgen.

Het panel werd ondersteund door A.J.C. van Noort, secretaris (gecertificeerd).

Pagina 11 van 11 **Bijlage 3: panelsamenstelling tweede beoordeling**

- Drs. W.G. van Raaijen is senior adviseur en partner bij Hobéon. Sinds 2004 treedt hij veelvuldig op als lead-auditor (voorzitter) bij accreditatie-audits in het hoger onderwijs;
- Ir. W.T. Fokkema is werkzaam binnen het Technology Transfer Office. De belangrijkste rol hierin is om zakelijke overeenkomsten met bedrijven te sluiten zodat de kennis van de universiteit in processen en producten toegepast kan worden;
- Dr. ir. T. de Bruijn is als lector werkzaam binnen het Kenniscentrum Leefomgeving van hogeschool Saxion. Daarnaast is hij directeur van stedenbouwkundig bureau IAA.
- N. Kreuze is vierdejaars student commerciële economie;

Het panel werd ondersteund door drs. B. Verstegen, secretaris (gecertificeerd).